

بررسی توانمندسازی زنان فقیر شهری با تاکید بر نگرش مثبت شهروندی (مطالعه موردی: محله آخماقیه‌ی کلانشهر تبریز)

شهریور روستایی* - دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
اکبر اصغری زمانی - دانشیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران
فاطمه زادولی - دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تبریز، تبریز، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۸/۱۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۸/۱۹

چکیده

توانمندسازی زنان فقیر شهری با تاکید بر نگرش مثبت شهروندی، به عنوان یک رویکرد نوین انگیزش درونی در زنان است که می‌تواند بستری در جهت شکوفایی استعدادها، توانایی‌ها و شایستگی زنان فقیر شهری به وجود آورد. با توجه به اینکه این پژوهش به دنبال توسعه دانش کاربردی در زمینه بررسی توانمندسازی زنان فقیر شهری با تاکید بر نگرش مثبت شهروندی است، لذا پژوهش از نظر هدف، کاربردی بوده و از نظر ماهیت و روش، توصیفی- تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل خانوارهای محله آخماقیه در شهر تبریز است که در منطقه ۷ شهرداری واقع شده است. حجم نمونه بر اساس مدل اصلاح شده کوکران ۳۴۲ نفر برآورد شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از مدل حداقل مجذورات جزئی در نرم افزار Warp-PLS استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد که بیشترین تاثیر در مدل ساختاری بر متغیرهای توانمندسازی و نگرش مثبت شهروندی به ترتیب متغیرهای موثر بودن با ضریب تاثیر ۰/۳۶۲+ و خودرضایتمندی با ضریب تاثیر ۰/۴۱۰+ بوده است. همچنین کمترین تاثیر در مدل ساختاری برای این متغیرها به ترتیب برای متغیرهای نگرش مثبت شهروندی با ضریب تاثیر ۰/۱۷۲+ و تحمل‌پذیری با ضریب تاثیر ۰/۲۱۵+ بوده است. در این تحقیق مدل ضرایب تعیین متغیرهای وابسته نشان می‌دهد که ۱۳/۴ درصد از واریانس متغیر توانمندسازی را متغیرهای وارد شونده بر آن توجیه می‌کند. همچنین نتایج آزمون استون- گیسر، که برای متغیر وابسته توانمندسازی برابر با ۰/۱۵۲+ و برای متغیر نگرش مثبت شهروندی برابر با ۰/۱۳۸+ محاسبه شده است، نشان می‌دهد که مدل در نظر گرفته شده، ظرفیت و توان پیش بینی لازم را دارد.

واژه‌های کلیدی: توانمندسازی، زنان فقیر شهری، نگرش مثبت شهروندی، محله آخماقیه

نحوه استناد به مقاله:

روستایی، شهریور، اصغری زمانی، اکبر و زادولی، فاطمه. (۱۳۹۹). بررسی توانمندسازی زنان فقیر شهری با تاکید بر نگرش مثبت شهروندی (مطالعه موردی: محله آخماقیه کلانشهر تبریز). *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۵(۱)، ۵۳-۶۶.

http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_672766.html

مقدمه

پدیده فقر شهری علی‌رغم تمام برنامه‌های جهانی و ملی در مبارزه با آن هنوز به عنوان یک نیروی قاهر و یک معضل اجتماعی، جوامع شهری را تهدید می‌کند و انسان‌ها را به ورطه نابودی می‌کشاند و شهرها را با جلوه‌های ناکارآمد و در هم‌ریخته سازمان می‌دهد (Tarami, 2008: 2). فقر شهری دارای یک بعد مشخص جنسیتی است. زنان شهری دسترسی نا عادلانه به کار و شرایط زندگی، بهداشت و آموزش و پرورش و ... دارند (Tacoli, 2012: 5). در واقع زنان بیش از مردان در معرض فقر و تبعیض جنسیتی قرار دارند. این مسئله به این دلیل است که زنان از قابلیت‌ها و امکانات لازم برای توانمندی و کاهش فقر برخوردار نیستند. وجود موانع و محدودیت‌های فراوان بر سر راه تغییر و تحول پایگاه اقتصادی و اجتماعی زنان متأثر از عوامل فرهنگی و حقوقی، هرگونه تلاشی را برای از بین بردن فقر با مشکل مواجه ساخته است. همچنین زنان از قابلیت‌ها و امکانات برای کاهش فقر محروم هستند. نگرانی از پیوستن جمعی از زنان به گروه "فقرترین فقرا" سبب طرح رویکردهای متفاوتی از جمله توانمندسازی زنان شده است. به گونه‌ای که سازمان ملل توانمندسازی زنان در سطح گسترده را به عنوان یکی از اهداف کلیدی اعلامیه هزاره‌ی سوم اعلام کرده است. توانمندسازی فرآیند چند بعدی دسترسی و کنترل افراد به منابع قدرت برای افزایش سرمایه‌ها و ظرفیت‌های فردی و گروهی به سمت انتخاب‌های هدفمند است (Assad & Bruce, 1997: 8). در رویکرد توانمندسازی زنان، توانمندسازی فرآیندی است که طی آن زنان قادر می‌شوند اتکاء به نفس خود را افزایش دهند، حق مستقل برای انتخاب کسب کنند، خود را ساماندهی و منابعی را کنترل کنند. این مجموعه به آن‌ها بر توانمندی برای کاهش فقر، حذف فرودستی و تحول‌های نهایی کمک خواهد کرد (Ashburn & Warner, 2010:12).

توانمند شدن زنان به عوامل درونی و بیرونی متعددی بستگی دارد. از عوامل درونی موثر بر توانمندی زنان می‌توان به مواردی مانند وضعیت جسمانی، روانی، وضعیت اقتصادی خانواده و ... اشاره کرد (Kaldy & Salahshoori, 2012: 9). یکی از عواملی که می‌تواند در توانمندی افراد نقش داشته باشد، تاثیر ایجاد نگرش مثبت شهروندی بر توانمندی آنان است. امروزه این موضوع که آیا توانمندسازی روان‌شناختی با ویژگی‌های شخصیتی افراد توانمند پیش‌بینی می‌شود یا نه، توجه بسیاری از صاحب نظران را به خود جلب کرده است. به ویژه، نکته مهم این است که مشخص کنیم افراد با داشتن چه ویژگی‌های شخصیتی زمینه بیشتری برای توانمند شدن خواهند داشت (Forouhar, 2011: 55). در این زمینه می‌توان از مفهوم نگرش مثبت شهروندی یاد کرد که ریشه در نهضت روانشناسی مثبت‌گرا دارد. توانمندسازی زنان فقیر شهری با تاکید بر نگرش مثبت شهروندی، به عنوان یک رویکرد نوین انگیزش درونی در زنان است که می‌تواند بستری را در جهت شکوفایی استعدادها، توانایی‌ها و شایستگی زنان فقیر شهری به وجود آورد. توانمندسازی روان‌شناختی با تغییر در باورها و افکار زنان فقیر شهری آغاز می‌شود و این باور را در آن‌ها ایجاد می‌کند که توانایی و شایستگی لازم را برای تغییر زندگی خود و رهایی از فقر شهری را دارند. از اینرو توانمندسازی زنان از مباحث حائز اهمیت در هر جامعه روبه رشد می‌باشد. یکی از فضاهای شهری کلانشهر تبریز که زنان فقیر شهری کثیری را در برگرفته است جنوب غربی شهر (محلّه آخماقیه) است. آخماقیه یکی از محله‌های قدیمی شهر تبریز است که در منطقه ۷ شهرداری این شهر و در ۳ کیلومتری جنوب غرب میدان راه‌آهن و در کنار اتوبان تبریز به خسروشهر در همسایگی رواسان واقع شده است. این محله در گذشته از روستاهای پیرامون شهر تبریز بوده و پس از گسترش این شهر به‌عنوان یکی از محله‌های تبریز شناخته شده‌است. وجود این فضاها در کلانشهر تبریز ضرورت توانمندسازی زنان فقیر شهری را نشان می‌دهد. این مقاله سعی بر آن است تا توانمندسازی زنان فقیر شهری را با تاکید بر نگرش مثبت شهروندی مورد بررسی قرار دهد. در راستای موضوع مورد مطالعه پژوهش‌های متعددی نگاشته شده که اغلب این پژوهش‌ها در ارتباط با توانمندسازی زنان، عوامل اقتصادی، فرهنگی و آموزشی را مورد بررسی قرار داده و از بعد روان‌شناختی به این مساله پرداخته نشده است در راستای موضوع مورد مطالعه، مطالعات و پژوهش‌های مختلف و ارزشمندی انجام گردیده که در زیر به مهم‌ترین آن‌ها اشاره می‌گردد:

مقدم در پژوهش زنانه شدن فقر و حقوق بشر زنان، بیان کرده است که دید رو به رشد فقر زنان در روند جمعیتی، الگوهای "فرهنگی"، و اقتصاد نتولیرالی ریشه دارد. و اصطلاح "زنانه شدن فقر" برای توصیف توسعه تحت سرپرستی زنان خانواده‌های فقیر یا کم درآمد در ایالات متحده (و امریکا لاتین) عنوان شده است (Valentine, 2005). تاکی در مقاله‌ای به بررسی فقر جنسیتی و شهری: کار با دستمزد و حقوق و بدون دستمزد و حقوق در شهر، به فقر جنسیتی پرداخته است. نتایج این مقاله نشان می‌دهد که تعامل رو به رشد زنان برای اشتغال با دیدی مثبت نگریسته می‌شود و این تعامل موجب بهبود استقلال

زنان و شانس برای رهایی از فقر ایجاد می‌کند (Tacoli, 2012). صفوی و همکاران در پژوهشی توانمندسازی اقتصادی دختران و زنان جوان در کشورهای آفریقایی، آمریکای لاتین و حوزه دریای کارائیب را مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه دست یافته‌اند که بکار گرفتن استراتژی‌های متنوع با توجه مقتضیات و عوامل فرهنگی، اجتماعی و جغرافیایی متفاوت، احتمال موفقیت برنامه‌های توانمندسازی را افزایش می‌دهد (Safavi Zamiran, Maarefvand, & Arshi, 2014). کلدی و سلحشوری به بررسی تاثیر حمایت اجتماعی بر توانمندسازی زنان، به تاثیر حمایت اجتماعی در توانمندی زنان پرداخته‌اند که شامل ابعاد توانمندسازی روانشناختی، توانمندسازی اقتصادی، توانمندی بر حسب عاملیت و توانمندسازی جسمی بوده است (Kogdi & Salahshori, 2012). قلی‌پور و رحیمیان، رابطه عوامل اقتصادی، فرهنگی و آموزشی با توانمندسازی زنان سرپرست خانوار را مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه رسیدند که زنان سرپرست خانوار به دلیل داشتن نقش‌های متعدد فرصت آموزش ندارند و معمولا در مقایسه با دیگر زنان از تحصیلات کمتری برخوردارند از این رو آموزش تأثیر مثبتی بر خانواده آن‌ها دارد. همچنین اغلب، بزرگترین مشکل زنان سرپرست خانوار مشکل اقتصادی است از این رو هر اقدامی برای کاهش این مشکل مفید خواهد بود (Golipor & Rahimian, 2009).

مفهوم توانمندسازی^۱ نخستین بار در دهه ۱۹۸۰ معرفی شده است (Whetten & Cameron, 1998, Sagie & Koslowsky, 2000). اما در دهه ۱۹۹۰ علاقه‌ی زیادی به این مفهوم در میان پژوهشگران، دانشگاهیان و دست اندرکاران مدیریت و سازمان به وجود آمده است (Conger & Kanungo, 1988, Bowen & Lawer, 1995, Shelton, 2002, Sepretizer, 1995, Thomas, 1990 & Velthouse). اندیشمندان دیدی متفاوت به توانمندسازی دارند و از سه زاویه متفاوت ارتباطی، انگیزشی و شناختی به موضوع پرداخته‌اند. از دیدگاه ارتباطی توانمندسازی به معنای تفویض اختیار و فرایندی است که از طریق آن، رهبر یا مدیر سعی در تقسیم قدرت خود بین زیردستانش دارد. در این دیدگاه بلانچارد و همکارانش، توانمندسازی را سهیم شدن کارکنان در اطلاعات، تشکیل گروه و طراحی ساختاری سازمانی مناسب می‌دانند (Blanchard et al, 2002: 106). از منظر رویکرد، توانمندسازی ریشه در تمالایت انگیزشی افراد دارد. کانگر و کانگو، معتقدند که توانمندسازی عبارت است از فرایند افزایش احساس خود کارآمدی در افراد از طریق شناسایی و حذف شرایطی که موجب ناتوانی کارکنان شده است (Conger & Kanungo, 1988: 474). آن‌ها توانمندسازی را رویکردی انگیزشی به معنی "قادر بودن" (نه تفویض اختیار) می‌دانند. نظریه پردازان رویکرد شناختی که در راس آن‌ها توماس و ولتهوس قرار دارند، معتقدند که توانمندسازی موضوعی چند وجهی است و آن را به عنوان انگیزش درونی وظایف محوله به مردم تعریف کرده‌اند که در یک مجموعه از ویژگی‌های شناختی مانند معنی دار بودن (یعنی این که فرد وظیفه‌ای را که انجام می‌دهد با معنی و ارزشمند تلقی کند)، شایستگی (اعتقاد فرد به توانایی و ظرفیت خود برای انجام کارها)، مؤثر بودن (عبارت از حدی که در آن فرد توانایی نفوذ در پیامدهای کار خود را دارا می‌باشد) و خودتعیینی^۲ (عمل مردم در تعیین فعالیت‌های لازم برای انجام وظایف خود) متجلی می‌شود (Sepretizer, 199: 66). یکی از مهمترین راهکارها برای از بین بردن فقر زنان، توانمندسازی آن‌ها در فعالیت‌های تولیدی و درآمدزاست. برای توانمندسازی زنان شهری می‌توان از سرمایه‌های روانشناختی و تقویت نگرش مثبت شهروندی استفاده کرد، مولفه‌های نگرش مثبت شهروندی از دیدگاه پودساکوف، شامل رفتارهای یاری‌گرایانه، جوانمردی، نوآوری فردی، فضیلت مدنی، وظیفه شناسی، خودرضایت‌مندی، رشد فردی (Podsakouf, 2016)؛ از دیدگاه بولینو و همکارانش شامل مولفه‌های وفاداری، وظیفه‌شناسی، مشارکت، توجه و احترام، فداکاری، تحمل‌پذیری (Bolino & Turnley 2013)؛ از دیدگاه فارح و همکاران (۲۰۱۲) شامل مولفه‌های آداب اجتماعی، نوع دوستی، وجدان کاری، هماهنگی متقابل شخصی و محافظت از منابع اجتماعی (Fareh, DeMoranville, & Smith, 2012)؛ از دیدگاه گراهام شامل مولفه‌های کمک‌های بین شخصی، ابتکار عمل فردی، مجاهدت فردی، تقویت وفاداری است (Geraham, 2010).

در واقع توانمندسازی به معنی تقویت توانایی گروه‌های محروم برای استفاده از فرایندها و ساختارهای رسمی به منظور دستیابی به منابع، خدمات و فرصت‌ها است (Asian Development Bank, 2010: 10). مالهاترا توانمندسازی زنان را فرایندی تعریف می‌کند که به وسیله‌ی آن زنان برای سازماندهی خودشان توانمند می‌شوند و اعتماد به نفس خود را افزایش می‌دهند و از حقوق خود برای انتخاب مستقل و کنترل بر منابع، که منجر به از بین رفتن جایگاه فرودستی ایشان می‌گردد؛ دفاع می‌کنند (Malhatra, 2002: 5) schuler & Boender همین طور، آگبومه توانمندسازی را به معنای دستیابی بیشتر زنان به منابع و کنترل بر زندگی

خود می‌داند که موجب احساس استقلال و اعتماد به نفس بیشتری در آن‌ها می‌شود. این فرایند موجب افزایش عزت نفس زنان می‌گردد (Ugbomeh, 2001: 239). با توجه به تعاریف و اجزاء توانمندسازی زنان، مالهاترا، شولر و بوندرا از جمله نظریه پردازانی هستند که بطور اصولی توانمندسازی را یک فرایند محسوب می‌کنند، یعنی، معرف پیشرفت از یک موقعیت نابرابری جنسیتی به موقعیت دیگر یعنی برابری جنسیتی می‌دانند (Malhatra, Schuler & Boender, 2002: 7). این فرایند از سطح فردی احساس ذهنی و توان عینی برای انجام امور، شروع می‌شود و تا سطوح اجتماعی توان مشارکت در فعالیت‌های گروهی و جمعی سیاسی، کنترل بر تصمیمات سیاسی، اقتصادی، توان کنترل تصمیم‌گیری‌های اقتصادی و نهادی، به چالش کشیدن نهادها و ساختارهای نابرابر موجود در برمی‌گیرد. نایلا کبیر از جمله زنان محقق است که در زمینه توانمندی زنان تحقیقات گسترده‌ای را انجام داده است کبیر در این مورد معتقد است که زنان در دنیای کنونی توسط هنجارها، ارزش‌ها، باورها و رسوم متفاوت از مردان متمایز شده‌اند که بصورت فرهنگ رایج در طی اعصار عمل کرده است (Kabeer, 2000: 22). توانمندسازی زنان از جمله مولفه‌های مهم در توسعه پایدار است. زنان قربانیان اصلی در مواردی چون فقر، خشونت، عدم برخورداری از تغذیه و بهداشت مناسب هستند، از این رو توجه به بهبود موقعیت زنان نفع همگانی را در بر دارد. دیدگاه توسعه همه جانبه که بی‌قدرتی زنان را در عدم دسترسی آن‌ها به خدمات بهداشتی، آموزشی و منابع حیاتی می‌داند، تنها توانسته به بهبود وضعیت زنان از طریق ارائه خدمات و تامین نیازهای عملی دست یابد. رهیافت توسعه اقتصادی آسیب‌پذیری اقتصادی زنان را دلیل اصلی ناتوانی و بی‌قدرتی آن‌ها می‌داند ماندگاری نابرابری‌ها و تبعیض‌ها نشانه روشنی از عدم توفیق این دیدگاه‌ها و رهیافت‌های متناسب با آن‌ها است. بنابراین بینش توسعه‌ای و رهیافتی که با ارتقا آگاهی سازماندهی زنان و یا به چالش کشیدن تبعیض‌ها در تمام ابعاد زندگی به بهبود پایگاه اقتصادی آن‌ها ضمن ارتقا اتکا به خود و توانمندی آن‌ها کمک کند. بدین ترتیب دیدگاه جدید با عنوان جنسیت و توسعه و رهیافت توانمندسازی از طریق جریان سازی جنسیتی مطرح گردیده است، که راهبرد نهادسازی و ایجاد و توسعه تعاونی‌های زنان یکی از ابزارهای تحقق بخش این رویکرد محسوب می‌شود.

جدول ۱. شاخص و مولفه‌های توانمندسازی و نگرش مثبت شهروندی

گویه‌ها	شاخص توانمندسازی
انجام وظایف با معنی و ارزشمند، احساس استقلال و اعتماد به نفس بیشتر	معنی دار بودن
اعتقاد فرد به توانایی و ظرفیت خود برای انجام کارها، پیشرفت از یک موقعیت نابرابری جنسیتی به موقعیت دیگر یعنی برابری جنسیتی	شایستگی
توانایی نفوذ در پیامدهای کار خود، توانایی لازم برای تغییر زندگی خود	مؤثر بودن
تعیین فعالیت‌های لازم برای انجام وظایف خود، رضایت مندی از نیازهای خود مختاری	خودتعیینی
گویه‌ها	شاخص نگرش مثبت شهروندی
توانایی رو در رو شدن با مشکلات، داشتن هدف و انگیزه برای حل مشکلات	تحمل پذیری
تبدیل مشکل به فرصت، خلق راه حل‌های جایگزین برای برون رفت از مشکلات	نوآوری فردی
احساس رضایت از موقعیت اجتماعی، احساس رضایت از موقعیت اقتصادی	خودرضایت مندی
یادگیری مهارت‌های فنی و حرفه‌ای، ایجاد سلامت جسمی و روحی	رشد فردی
شرکت در انتخابات، شرکت در انجمن‌های سیاسی / اجتماعی	مشارکت
افزایش عزت نفس، تقویت حس بخشنده‌گی در خود	رفتارهای یاری گرایانه

روش پژوهش

با توجه به اینکه این پژوهش به دنبال توسعه دانش کاربردی در بررسی توانمندسازی زنان فقیر شهری با تاکید بر نگرش مثبت شهروندی است، لذا پژوهش از نظر هدف، کاربردی بوده و از نظر ماهیت و روش، توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل خانوارهای محله آخماقیه در شهر تبریز است که در منطقه ۷ شهرداری کلانشهر تبریز واقع شده است. این محله در گذشته از روستاهای پیرامون شهر تبریز بوده و پس از گسترش این شهر به عنوان یکی از محله‌های تبریز شناخته شده است. آخماقیه هم اکنون در جنوب غرب شهر و در ورودی آن قرار گرفته است. مشخصات جمعیتی محدوده مورد مطالعه در جدول (۲) نشان داده شده است.

جدول ۲. ترکیب جمعیت محله آخماقیه در شهر تبریز

تعداد جمعیت	نسبت جنسی	تعداد خانوار	متوسط بعد خانوار	جمعیت باسواد بالای ۶ سال	جمعیت مهاجر
۲۴۶۶۶	۱۱۴	۶۳۹۰	۲/۸	۸۱ درصد	۱۳ درصد

در خصوص تعیین حجم نمونه هم از قواعد خاص روش حداقل مربعات جزئی (مدل استفاده شده در این تحقیق) پیروی شده است، بگونه‌ای که حجم نمونه مورد نیاز در مدلسازی مسیری روش حداقل مربعات جزئی به طور قابل ملاحظه‌ای کوچکتر از روش معادلات ساختاری مبتنی بر کواریانس است. در این روش که یکی از جدیدترین قواعد انتخاب حجم نمونه را دارد قواعدی را پیشنهاد می‌کند که حجم نمونه باید برابر یا بزرگتر از این موارد باشد: برابر تعداد شاخص‌های سازه‌ای که دارای بیشترین تعداد معرف‌های ترکیبی است؛ ده برابر بیشترین تعداد مسیرهای ساختاری که به یک سازه خاص در مدل مسیری داخلی ختم می‌شود (Henseler, Ringle, & Sinkovics, 2009: 288; Taherizadeh, 2015: 23). با توجه به این نکته که ممکن است تعدادی از پرسش‌نامه‌های جمع‌آوری شده دارای داده‌های ناهمگون و غیرقابل اعتماد باشند، حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۶۲ به دست آمد که با استفاده از فرمول اصلاح شده کوکران به تعداد ۳۴۲ تقلیل یافت. داده‌های پژوهش از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری شده است. پرسش‌نامه تحقیق حاضر با استفاده از گویه‌های جدول (۱) به صورت لیکرت ۵ مقیاسی طراحی شده است. همان طور که در جدول (۳) قابل مشاهده است بیش از ۸۰ درصد از افرادی که در این تحقیق شرکت کرده‌اند سنی کمتر از ۴۰ سال دارند. بیشتر پاسخ دهنده گان دارای مدرک کارشناسی هستند و ۶۹ درصد از آن‌ها را مردها تشکیل داده‌اند.

جدول ۳. آمار توصیفی مربوط به سن، جنسیت و تحصیلات

متغیر	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
سن			
کمتر از ۳۰ سال	۱۲۰	۲۵/۰۸	۲۵/۰۸
بین ۳۰ تا ۳۵ سال	۵۳	۱۵/۵۰	۵۰/۵۸
بین ۳۵ تا ۴۰ سال	۱۱۲	۲۲/۷۴	۸۳/۳۲
بیشتر از ۴۰ سال	۵۷	۱۶/۶۸	۱۰۰
جنسیت			
مرد	۲۲۴	۶۴/۵۰	۶۴/۵۰
زن	۱۱۸	۳۵/۵۰	۱۰۰
تحصیلات			
دیپلم	۶۹	۲۰/۱۷	۲۰/۱۷
فوق دیپلم	۸۰	۲۳/۳۹	۴۳/۵۶
کارشناسی	۱۶۰	۴۶/۷۸	۹۰/۳۴
کارشناسی ارشد و بالاتر	۳۳	۹/۶۶	۱۰۰

در این تحقیق به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات از مدل حداقل مجذورات جزئی در نرم افزار Warp-PLS استفاده شده است. همچنین در این قسمت برای سهولت کار تمام متغیرهای موجود در پژوهش کد بندی شده است. در این پژوهش برای هر یک از متغیرهای توانمندسازی و نگرش مثبت شهروندی به ترتیب دو گویه مطرح شده است که در تجزیه تحلیل حاضر از Q_1 تا Q_{20} کد بندی شده است.

جدول ۴. کد بندی متغیرهای تحقیق

شخص توانمندسازی	گویه‌ها
معنی دار بودن (SE)	انجام وظایف یا معنی و ارزشمند Q1، احساس استقلال و اعتماد به نفس بیشتر Q2
شایستگی (CO)	اعتقاد فرد به توانایی و ظرفیت خود برای انجام کارها Q3، پیشرفت از یک موقعیت نابرابری جنسیتی به موقعیت دیگر یعنی برابری جنسیتی Q4
مؤثر بودن (IM)	توانایی نفوذ در پیامدهای کار خود Q5، توانایی لازم برای تغییر زندگی خود Q6
خودتعیینی (CH)	تعیین فعالیت‌های لازم برای انجام وظایف خود Q7، رضایت مندی از نیازهای خود مختاری Q8

گویه‌ها	شاخص نگرش مثبت شهروندی
توانایی رو در رو شدن با مشکلات Q9، داشتن هدف وانگیزه برای حل مشکلات Q10	تحمل پذیری (TO)
تبدیل مشکل به فرصت Q11، خلق راه حل‌های جایگزین برای برون رفت از مشکلات Q12	نوآوری فردی (II)
احساس رضایت از موقعیت اجتماعی Q13، احساس رضایت از موقعیت اقتصادی Q14	خودرضایت مندی (SS)
یادگیری مهارت‌های فنی و حرفه‌ای Q15، ایجاد سلامت جسمی و روحی Q16	رشد فردی (IG)
شرکت در انتخابات Q17، شرکت در انجمن‌های سیاسی / اجتماعی Q18	مشارکت (PA)
افزایش عزت نفس Q20، تقویت حس بخشندگی در خود Q21	رفتارهای یاری گرایانه (AB)

تحلیل و تفسیر مدل ساختاری

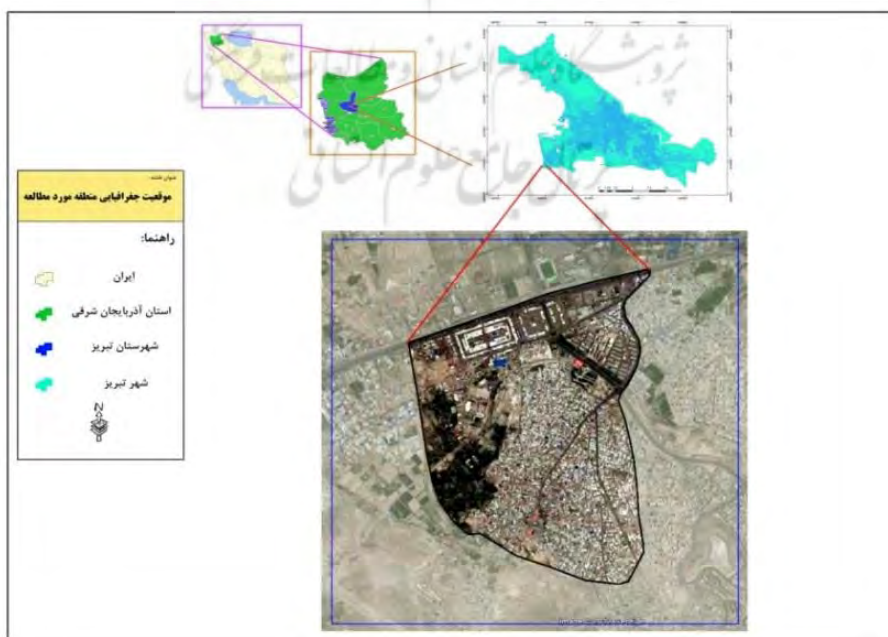
یک مدل معادلات ساختاری که از روش حداقل مربعات جزئی (PLS) در حل آن استفاده شده است، می‌بایست در دو مرحله تحلیل و تفسیر شود. ابتدا مدل اندازه‌گیری و سپس مدل ساختاری مورد تحلیل و تفسیر قرار خواهد گرفت. منظور از بررسی مدل اندازه‌گیری، بررسی وزن‌ها و بارهای متغیرهای مکنون و منظور از بررسی مدل ساختاری بررسی ضرایب مسیر میان متغیرهای مکنون است.

تحلیل مدل اندازه‌گیری

در این مرحله، تعیین می‌شود که آیا مفاهیم نظری به درستی توسط متغیرهای مشاهده شده اندازه‌گیری شده‌اند یا خیر. بدین منظور روایی و پایایی آن‌ها بررسی می‌شود. در یک مدل PLS، پایایی هر یک از شاخص‌های متغیرهای مکنون (سازه‌ها)، سازگار درونی (پایایی سازه) و همچنین روایی همگرا و روایی افتراقی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

قلمرو جغرافیایی پژوهش

شهر تبریز، مرکز استان آذربایجان شرقی به عنوان بزرگ‌ترین شهر شمال غرب ایران از لحاظ مختصات جغرافیایی در ۴۶ درجه و ۱۸ دقیقه طول شرقی و ۳۸ درجه و ۴ دقیقه عرض شمالی از نصف النهار گرینویچ در ارتفاع ۱۳۰۰ متری آب‌های آزاد واقع شده است. محله‌ی آخماقیه تبریز در ۳ کیلومتری جنوب غرب میدان راه آهن و در کنار اتوبان تبریز به خسروشهر در همسایگی رواسان واقع شده است.

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

یافته‌ها و بحث

پایایی شاخص‌های متغیرهای مکنون

پایایی هر یک از شاخص‌های متغیر مکنون، در مدل PLS توسط میزان بارهای عاملی هر شاخص می‌شود. ارزش هر یک از بارهای عاملی شاخص‌های متغیر مکنون مربوطه می‌بایست بزرگتر یا مساوی ۰/۵ باشد. جدول (۸) میزان بارهای عاملی برای شاخص‌های متغیرهای مکنون تحقیق قابل مشاهده است.

جدول ۵. ارزش بارهای عاملی شاخص‌های متغیرهای مکنون

P-values	AB	PA	IG	SS	II	TO	CH	IM	CO	SE	متغیر مکنون متغیر مشاهده شده
<۰/۰۰۱	-۰/۰۷۸	-۰/۰۲۸	-۰/۰۷۱	-۰/۰۸۶	-۰/۰۰۲	-۰/۰۳۸	-۰/۱۸۶	-۰/۱۲۸	-۰/۰۷۰	-۰/۷۹۲	Q ₁
<۰/۰۰۱	-۰/۰۷۸	-۰/۰۲۸	-۰/۰۷۱	-۰/۰۸۶	-۰/۰۰۲	-۰/۰۳۸	-۰/۱۸۶	-۰/۱۲۸	-۰/۰۷۰	-۰/۷۹۲	Q ₂
<۰/۰۰۱	-۰/۰۳۶	-۰/۰۲۵	-۰/۰۲۴	-۰/۲۳۲	-۰/۲۱۵	-۰/۴۳۸	-۰/۱۲۳	-۰/۳۲۵	-۰/۷۸۳	-۰/۰۱۷	Q ₃
<۰/۰۰۱	-۰/۰۳۶	-۰/۰۲۵	-۰/۰۲۴	-۰/۲۳۲	-۰/۲۱۵	-۰/۴۳۸	-۰/۱۲۳	-۰/۳۲۵	-۰/۷۸۳	-۰/۰۱۷	Q ₄
<۰/۰۰۱	-۰/۱۳۶	-۰/۱۰۵	-۰/۱۳۳	-۰/۱۴۹	-۰/۲۷۶	-۰/۱۶۲	-۰/۱۸۱	-۰/۷۶۲	-۰/۲۰۶	-۰/۱۵۹	Q ₅
<۰/۰۰۱	-۰/۱۳۶	-۰/۱۰۵	-۰/۱۳۳	-۰/۱۴۹	-۰/۲۷۶	-۰/۱۶۲	-۰/۱۸۱	-۰/۷۶۲	-۰/۲۰۶	-۰/۱۵۹	Q ₆
<۰/۰۰۱	-۰/۰۸۹	-۰/۰۷۱	-۰/۰۶۹	-۰/۰۰۹	-۰/۱۳۹	-۰/۲۶۹	-۰/۷۶۶	-۰/۱۸۹	-۰/۱۳۶	-۰/۱۸۹	Q ₇
<۰/۰۰۱	-۰/۰۸۹	-۰/۰۷۱	-۰/۰۶۹	-۰/۰۰۹	-۰/۱۳۹	-۰/۲۶۹	-۰/۷۶۶	-۰/۱۸۹	-۰/۱۳۶	-۰/۱۸۹	Q ₈
<۰/۰۰۱	-۰/۶۳۱	-۰/۱۹۵	-۰/۲۵۹	-۰/۳۷۴	-۰/۳۸۷	-۰/۷۴۹	-۰/۲۵۹	-۰/۱۸۷	-۰/۰۲۵	-۰/۱۸۶	Q ₉
<۰/۰۰۱	-۰/۶۳۱	-۰/۱۹۵	-۰/۲۵۹	-۰/۳۷۴	-۰/۳۸۷	-۰/۷۴۹	-۰/۲۵۹	-۰/۱۸۷	-۰/۰۲۵	-۰/۱۸۶	Q ₁₀
<۰/۰۰۱	-۰/۰۲۳	-۰/۶۰۱	-۰/۰۲۵	-۰/۰۶۸	-۰/۶۹۲	-۰/۱۵۶	-۰/۳۰۲	-۰/۴۵۲	-۰/۲۴۸	-۰/۰۰۵	Q ₁₁
<۰/۰۰۱	-۰/۰۲۳	-۰/۶۰۱	-۰/۰۲۵	-۰/۰۶۸	-۰/۶۹۲	-۰/۱۵۶	-۰/۳۰۲	-۰/۴۵۲	-۰/۲۴۸	-۰/۰۰۵	Q ₁₂
<۰/۰۰۱	-۰/۲۳۹	-۰/۰۱۴	-۰/۰۰۳	-۰/۷۹۱	-۰/۱۸۰	-۰/۰۰۷	-۰/۲۶۱	-۰/۰۲۴	-۰/۲۱۹	-۰/۰۴۱	Q ₁₃
<۰/۰۰۱	-۰/۲۳۹	-۰/۰۱۴	-۰/۰۰۳	-۰/۷۹۱	-۰/۱۸۰	-۰/۰۰۷	-۰/۲۶۱	-۰/۰۲۴	-۰/۲۱۹	-۰/۰۴۱	Q ₁₄
<۰/۰۰۱	-۰/۰۰۲	-۰/۲۶۱	-۰/۷۴۱	-۰/۲۱۰	-۰/۴۱۱	-۰/۲۱۹	-۰/۱۰۶	-۰/۰۰۵	-۰/۱۱۲	-۰/۱۵۹	Q ₁₅
<۰/۰۰۱	-۰/۰۰۲	-۰/۲۶۱	-۰/۷۴۱	-۰/۲۱۰	-۰/۴۱۱	-۰/۲۱۹	-۰/۱۰۶	-۰/۰۰۵	-۰/۱۱۲	-۰/۱۵۹	Q ₁₆
<۰/۰۰۱	-۰/۵۲۱	-۰/۶۹۹	-۰/۴۸۹	-۰/۲۳۷	-۰/۱۴۷	-۰/۴۱۹	-۰/۱۳۹	-۰/۲۵۱	-۰/۰۱۲	-۰/۰۶۳	Q ₁₇
<۰/۰۰۱	-۰/۵۲۱	-۰/۶۹۹	-۰/۴۸۹	-۰/۲۳۷	-۰/۱۴۷	-۰/۴۱۹	-۰/۱۳۹	-۰/۲۵۱	-۰/۰۱۲	-۰/۰۶۳	Q ₁₈
<۰/۰۰۱	-۰/۶۱۳	-۰/۲۳۱	-۰/۴۲۵	-۰/۳۶۹	-۰/۲۲۸	-۰/۴۱۵	-۰/۰۰۷	-۰/۱۶۹	-۰/۰۲۵	-۰/۰۳۹	Q ₁₉
<۰/۰۰۱	-۰/۶۱۳	-۰/۲۳۱	-۰/۴۲۵	-۰/۳۶۹	-۰/۲۲۸	-۰/۴۱۵	-۰/۰۰۷	-۰/۱۶۹	-۰/۰۲۵	-۰/۰۳۹	Q ₂₀

همان طور که در جدول فوق ملاحظه می‌شود تمامی مقادیر سنجه‌های مرتبط با متغیر مکنون که پررنگ شده است. بالاتر از ۰/۵ است. بنابراین می‌توان گفت مدل اندازه‌گیری از پایایی کافی در زمینه شاخص‌های مکنون برخوردار است.

پایایی سازه (سازگاری درونی)

برای اندازه‌گیری این پایایی، شاخص پایایی ترکیبی در مدل PLS ارائه می‌شود. این شاخص بر اساس ضریب آلفای کرونباخ محاسبه می‌شود. مقدار این شاخص باید بزرگتر یا مساوی ۰/۷ باشد. جدول زیر مقدار پایایی سازه را برای هر یک از متغیرهای مکنون نشان می‌دهد.

جدول ۶. پایایی سازه‌های متغیرهای مکنون

AB	PA	IG	SS	II	TO	CH	IM	CO	SE	متغیر مکنون پایایی سازه
-۰/۷۲۹	-۰/۶۹۰	-۰/۶۸۱	-۰/۷۵۱	-۰/۷۱۴	-۰/۶۹۸	-۰/۷۱۹	-۰/۶۹۸	-۰/۷۲۱	-۰/۷۹۶	پایایی ترکیبی
-۰/۷۹۳	-۰/۷۰۹	-۰/۷۱۱	-۰/۷۶۶	-۰/۷۶۴	-۰/۷۶۱	-۰/۷۰۱	-۰/۷۹۰	-۰/۷۵۹	-۰/۷۳۶	آلفای کرونباخ

همان طور که مشاهده می‌شود، تمامی مقادیر پایایی ترکیبی، بالاتر از ۰/۷ محاسبه شده است. مقدار آلفای کرونباخ نیز در جدول فوق نشان داده شده و ملاحظه می‌شود که این ضرایب نیز همگی بالاتر از ۰/۷ هستند بنابراین مدل اندازه‌گیری از پایایی سازه مناسبی برخوردار است.

روایی همگرا

روایی همگرا در مدل PLS توسط معیار میانگین واریانس استخراج شده (AVE) مورد تحلیل قرار می‌گیرد.

جدول ۷. روایی همگرایی سازه‌های (متغیرهای مکنون) پژوهش

AB	PA	IG	SS	II	TO	CH	IM	CO	SE	متغیر مکنون روایی همگرا
۰/۷۱۱	۰/۷۲۶	۰/۶۹۸	۰/۷۱۱	۰/۷۲۵	۰/۵۵۹	۰/۶۰۹	۰/۵۲۶	۰/۶۲۳	۰/۵۶۱	پایایی ترکیبی

با توجه به جدول فوق تمامی مقادیر میانگین واریانس استخراج شده از ۰/۵ بیشتر بوده و بنابراین مدل اندازه‌گیری از روایی همگرایی مناسب برخوردار است.

روایی افتراقی

برای ارزیابی اعتبار افتراقی باید بررسی شود که آیا میزان میانگین واریانس استخراج شده (AVE) برای یک سازه (متغیر مکنون)، بیشتر از توان دوم همبستگی میان آن سازه و سازه‌های دیگر مدل است یا خیر.

جدول ۸. اعتبار افتراقی سازه‌ها (متغیرهای مکنون) پژوهش

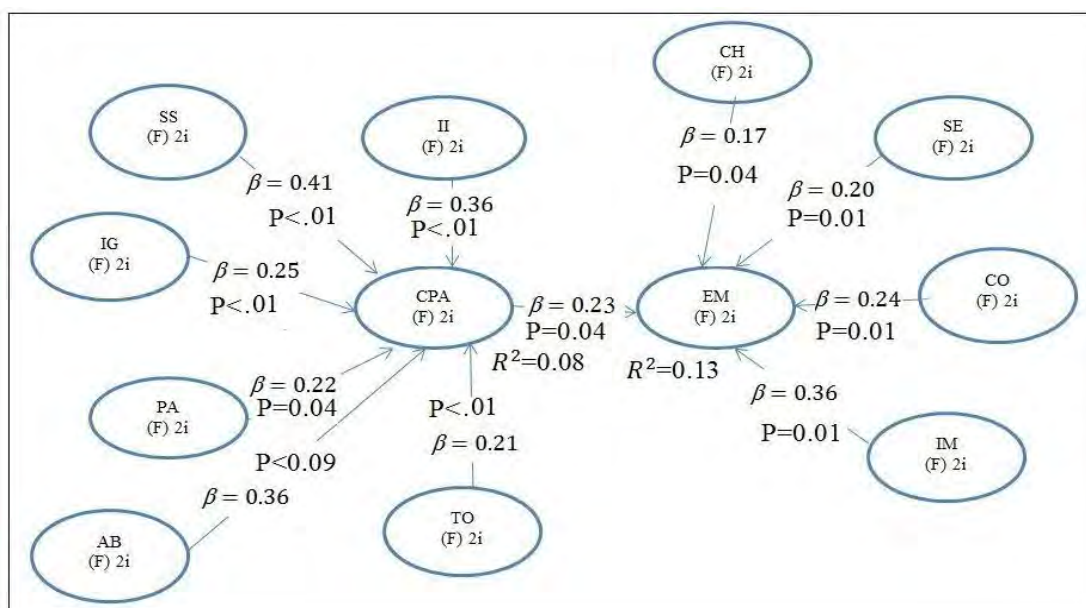
AB	PA	IG	SS	II	TO	CH	IM	CO	SE	سازه سازه
۰/۴۸۷	۰/۱۳۹	۰/۲۶۴	۰/۱۳۹	۰/۷۲۱	۰/۲۷۹	۰/۲۸۷	۰/۳۳۸	۰/۲۲۹	۰/۷۸۹	SE
۰/۱۹۶	۰/۳۷۲	۰/۶۵۴	۰/۵۳۹	۰/۳۳۹	۰/۱۷۸	۰/۳۲۱	۰/۲۱۵	۰/۷۲۸	۰/۳۳۹	CO
۰/۴۶۱	۰/۱۹۶	۰/۱۴۵	۰/۴۳۲	۰/۴۱۶	۰/۱۱۰	۰/۱۳۳	۰/۷۸۹	۰/۳۶۹	۰/۲۱۷	IM
۰/۴۲۶	۰/۳۳۵	۰/۱۸۹	۰/۲۵۹	۰/۴۱۳	۰/۳۴۱	۰/۷۷۶	۰/۲۱۵	۰/۱۹۳	۰/۳۳۹	CH
۰/۴۲۶	۰/۲۰۵	۰/۴۱۳	۰/۳۲۱	۰/۴۲۶	۰/۷۶۲	۰/۱۸۹	۰/۶۶۲	۰/۲۲۳	۰/۲۵۶	TO
۰/۱۷۴	۰/۲۶۹	۰/۳۹۷	۰/۲۳۴	۰/۷۴۷	۰/۳۲۱	۰/۶۴۱	۰/۳۷۴	۰/۱۹۸	۰/۲۷۵	II
۰/۱۸۹	۰/۲۶۹	۰/۲۱۸	۰/۶۹۸	۰/۱۱۸	۰/۳۱۴	۰/۴۲۱	۰/۰۹۷	۰/۲۱۹	۰/۲۲۹	SS
۰/۲۱۵	۰/۵۳۱	۰/۷۱۰	۰/۰۰۹	۰/۱۴۷	۰/۱۸۳	۰/۵۲۹	۰/۱۷۸	۰/۰۳۶	۰/۱۹۷	IG
۰/۶۸۱	۰/۶۸۱	۰/۲۵۲	۰/۳۷۶	۰/۳۸۷	۰/۳۴۰	۰/۲۳۶	۰/۲۸۹	۰/۳۶۹	۰/۱۳۲	PA
۰/۶۹۵	۰/۱۳۶	۰/۲۸۹	۰/۳۹۷	۰/۲۱۹	۰/۴۰۱	۰/۳۶۹	۰/۱۳۷	۰/۱۲۵	۰/۳۲۱	AB

مقادیر قطر اصلی در جدول فوق نشان دهنده ریشه دوم AVE و سایر مقادیر نیز نشان دهنده همبستگی میان سازه‌هاست. ملاحظه می‌شود که تمامی سازه‌ها با شرایط مورد نظر مطابقت دارند بنابراین می‌توان بیان کرد که سازه‌ها از اعتبار افتراقی برخوردارند. همان گونه که در جدول (۸) مشخص است، عناصر روی قطر اصلی دارای مقادیری نسبت دیگر مقادیر هستند.

تحلیل مدل ساختاری

شکل (۲) که تحلیل مدل ساختاری را نشان می‌دهد، ضرایب هر یک از مسیرها به نمایش در آمده است هر یک از ضرایب در صورتی قابل قبول است که مقدار P-values آن کمتر از ۰/۰۵ باشد (جدول (۷)، P-values مربوط به هر یک از مسیرها را ارائه داده است.

شکل ۲. مدل ساختاری تحقیق

جدول ۹. معناداری ضرایب مسیر

نتیجه	P-values	ضریب مسیر	مسیر
تایید	۰/۰۱۴	۰/۳۶۱	CPA ← II
تایید	۰/۰۱۴	۰/۴۱۰	CPA ← SS
تایید	۰/۰۱۳	۰/۲۵۳	CPA ← IG
تایید	۰/۰۳۶	۰/۲۲۳	CPA ← PA
رد	۰/۰۸۷	۰/۳۶۴	CPA ← AB
تایید	۰/۰۱۳	۰/۲۱۵	CPA ← TO
تایید	۰/۰۳۶	۰/۲۳۴	EM ← CPA
تایید	۰/۰۲۷	۰/۱۷۲	EM ← CH
تایید	۰/۰۱۲	۰/۲۰۱	EM ← SE
تایید	۰/۰۱۴	۰/۲۴۳	EM ← CO
تایید	۰/۰۱۱	۰/۳۶۲	EM ← IM

جدول (۹) مقدار تاثیر گذاری متغیر مستقل بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد، همان طوری که قابل مشاهده است اثر گذاری متغیرهای مستقل معنی‌دار بودن (SE)، شایستگی (CO)، مؤثر بودن (IM) و خودتعیینی (CH)، بر متغیر مستقل توانمندسازی مورد تایید قرار گرفته است. از طرف دیگر اثر گذاری متغیرهای مستقل تحمل‌پذیری (TO)، نوآوری فردی (II)، خودرضایتمندی (SS)، رشد فردی (IG) و مشارکت (PA) بر متغیر مستقل نگرش مثبت شهروندی مورد تایید قرار گرفته و تاثیر متغیر مستقل رفتارهای یاری‌گرایانه (AB) بر روی این متغیر رد گردیده است. همچنین تاثیر گذاری متغیر نگرش مثبت شهروندی بر متغیر توانمندسازی مورد تایید قرار گرفته است. در جدول (۹) هرچه ضرایب بدست آمده بالاتر باشند نشان دهنده‌ی آن است که متغیر مد نظر اثرگذاری بیشتری دارد. در مدل ساختاری بدست آمده، متغیر خود رضایت مندی با ضریب تاثیر ۰/۴۱۰ بیشترین تاثیر بر متغیر نگرش مثبت شهروندی و تحمل‌پذیری با ضریب تاثیر ۰/۲۱۵ کمترین تاثیر را بر روی این متغیر گذاشته است. همچنین در ارتباط با متغیر وابسته توانمندسازی بیشترین تاثیرگذاری را متغیر مؤثر بودن با ضریب تاثیر ۰/۳۶۲ و کمترین تاثیرگذاری مربوط به نگرش مثبت شهروندی با ضریب تاثیر ۰/۱۷۲ است. سایر ضرایب به همراه معناداری آن‌ها در جدول (۹) ذکر شده است.

جدول ۱۰. ضرایب تعیین متغیرهای وابسته

متغیرهای وابسته	شاخص	R^2
CPA		۰/۱۲۱
EM		۰/۱۳۴

قدرت پیش بینی مدل طراحی شده با استفاده از مقدار ضریب، برای متغیرهای وابسته تحلیل می‌شود، مقادیر بزرگتر یا مساوی ۰/۱ را برای ضریب تعیین قید کرده‌اند. با توجه به جدول (۸) می‌توان نتیجه گرفت که مدل ساختاری تحقیق حاضر از قدرت کافی برخوردار است در این مدل ۱۳/۴ درصد از واریانس متغیر توانمندسازی را متغیرهای وارد شونده بر آن (معنی‌دار بودن، شایستگی، مؤثر بودن و خودتعیینی و نگرش مثبت شهروندی) توجیه می‌کند.

جدول ۱۱. آزمون استون-گیسر

متغیرهای وابسته	شاخص	Q^2
CPA		۰/۱۳۸
EM		۰/۱۵۲

بر اساس آزمون استون-گیسر، چون مقادیر آزمون گیسر بالاتر از صفر محاسبه شده است نشان می‌دهد که مدل در نظر گرفته شده، ظرفیت و توان پیش بینی لازم را دارد. ضریب آزمون استون-گیسر برای متغیر نگرش مثبت شهروندی برابر با ۰/۱۳۸ و برای متغیر توانمندسازی برابر با ۰/۱۵۲ است.

نتیجه گیری

هدف رویکرد توانمندسازی زنان فقیر شهری، خود اتکایی بیشتر و تقویت درونی آن‌ها است. رویکرد توانمندسازی، زنان را صرفاً آسیب‌پذیر، فقیر و نیازمند حمایت نمی‌بیند، بلکه با هدف کسب آگاهی و درک رابطه جنسیت و قدرت، تأکید بر احساس با ارزش بودن و به دست آوردن توانایی برای استفاده از حق انتخاب، زنان را برای زندگی اجتماعی آماده می‌نماید. کسب مهارت برای سازماندهی و تحت تاثیر قرار دادن تغییرات اجتماعی و برقراری یک نظم عادلانه اجتماعی و اقتصادی از اجزاء اصلی فرآیند توانمندی است. در این میان نگرش مثبت شهروندی که یک نوع سرمایه روانشناختی محسوب می‌شود می‌تواند در فرآیند توانمندسازی زنان فقیر شهری آنان را یاری رساند. محله آخماقیه‌ی تبریز یکی از محلاتی است که نمود فضایی فقر شهری است. بنابراین این محله در جهت بررسی توانمندسازی زنان فقیر شهری مناسب به نظر می‌آید. ساکنان این محله با حداقل امکانات رفاهی، بهداشتی و خدماتی زندگی می‌کنند. مهاجرت بی‌رویه از روستا به شهر به امید کسب شغل و درآمد بهتر دلیل عمده‌ی به وجود آمدن این محله می‌باشد. برخی از ساکنان این محله برای کسب درآمد و گذران زندگی به سمت خرید و فروش مواد مخدر کشیده می‌شوند و برخی دیگر از ساکنان این محله نیز به سمت دست‌فروشی و شغل‌های کاذب روی می‌آورند، بیشتر زنان محله آخماقیه به علت فقر مالی به دست‌فروشی مشغول هستند. وضعیت اسفبار زنان فقیر این محله نشان می‌دهد که لازم است در جهت توانمندسازی زنان این محله گام اساسی برداشت. بنابراین در این پژوهش به توانمندسازی زنان فقیر شهری بر اساس نگرش مثبت شهروندی تأکید شده است. برای این منظور از رویکرد حداقل مربعات جزئی استفاده شده است که تا به این مهم دست یابیم که کدام شاخص‌های نگرش مثبت شهروندی اثرات مثبتی در جهت توانمندسازی زنان فقیر محله‌ی آخماقیه دارد. رویکرد حداقل مربعات جزئی به عنوان نسل جدید مدل‌یابی معادلات ساختاری، افق‌های نوینی را به روی محققان بالاجس پژوهشگران برنامه‌ریزی شهری گشوده است چرا که این رویکرد به علت عدم وابستگی کمتر به اندازه نمونه، سطح سنجش متغیرها، نرمال بودن توزیع و استفاده از ابزارهای جا افتاده، رویکردی مناسب به نظر می‌رسد؛ دلیل این امر هم این است که موارد بالا از جمله مشکلاتی هستند که پژوهشگران، اغلب با آن مواجه هستند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد شاخص‌های معنی‌دار بودن، شایستگی، مؤثر بودن و خودتعیینی، بر مولفه توانمندسازی تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد. از طرف دیگر شاخص‌های تحمل‌پذیری،

نوآوری فردی، خودرضایتمندی، رشد فردی و مشارکت بر مولفه نگرش مثبت شهروندی تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد. در این بین تنها شاخص رفتارهای یاری‌گرایانه (افزایش عزت نفس، تقویت حس بخشندگی در خود) بر مولفه نگرش مثبت شهروندی تاثیری نداشته است. نتایج نشان می‌دهد که بیشترین تاثیر در مدل ساختاری بر متغیرهای توانمندسازی و نگرش مثبت شهروندی به ترتیب متغیرهای موثر بودن با ضریب تاثیر ۰/۳۶۲ و خودرضایتمندی با ضریب تاثیر ۰/۴۱۰ بوده است. همچنین کمترین تاثیر در مدل ساختاری برای این متغیرها به ترتیب برای متغیرهای نگرش مثبت شهروندی با ضریب تاثیر ۰/۱۷۲ و تحمل‌پذیری با ضریب تاثیر ۰/۲۱۵ بوده است. در این تحقیق مدل ضرایب تعیین متغیرهای وابسته نشان می‌دهد که ۱۳/۴ درصد از واریانس متغیر توانمندسازی را متغیرهای وارد شونده بر آن توجیه می‌کند. همچنین نتایج آزمون استون-گیسر، که برای متغیر وابسته توانمندسازی برابر با ۰/۱۵۲ و برای متغیر نگرش مثبت شهروندی برابر با ۰/۱۳۸ محاسبه شده است، نشان می‌دهد که مدل در نظر گرفته شده، ظرفیت و توان پیش‌بینی لازم را دارد. همچنین یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که وجود رابطه مثبت و قوی درونی و بیرونی بین شاخص‌های توانمندسازی و نگرش مثبت شهروندی در محله‌ی مورد مطالعه باعث می‌شود که شاخص‌های مثبت شهروندی (تحمل‌پذیری، نوآوری فردی، خودرضایتمندی، رشد فردی و مشارکت) باعث تقویت شاخص‌های توانمندسازی (معنی دار بودن، موثر بودن، شایستگی و خودتعیینی) شود. در ارتباط با نتایج پژوهش پیشنهادهای زیر قابل ارائه است:

- برگزاری کلاس‌های رایگان آموزشی روانشناختی در ارتباط با تقویت نگرش مثبت شهروندی برای زنان.
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی در جهت توانمندسازی زنان با طرح مشاغل خانگی و ایجاد حس نوآوری فردی و مشارکت در آن‌ها.
- فراهم کردن بستر مناسب جهت دسترسی زنان به آموزش رایگان و ایجاد حس موثر بودن آنان.

References

- Ashburn, K., & Warner, A. (2010). Can Economic Empowerment Reduce Vulnerability of Girls and Young Women to HIV? *International Center for Research on Women*, 1-14.
- Asian Development Bank. (2010). *Access to justice for the urban poor toward inclusive cities*.
- Assad, M., & Bruce, J. (1997). *Empowering the next generation: Girls of the Maqattam Garbage Settlement*. Population SEEDS, 19. New York, Population Council.
- Blanchard, C., Carlos, J., & R. A. (2002). *Personnel capability management*. Translated by Mehdi Irannejhad Parizi, Tehran: modiran publication. (In Persian)
- Bolino, M. C., & Turnley, W.H. (2013). Going the Extra Mile: Cultivating and Managing Employee Citizenship Behavior. *Academy of Management Executive*, 17, 60-71.
- Bowen, D. E., & Edward E. L. (1995). Empowering Service Employees. *Sloan Management*, 36, 81-95.
- Conger, J., Rabindra, A., & Kanungo, N. (1988). The Empowerment Process: Integrating Theory and Practice. *Academy of Management Review*, 13(3), 471-482.
- Fareh, C.C., DeMoranville, C.W., & Smith, R.K. (2012). Citizenship Behavior. *Journal of Service Marketing*, 17, 357-378.
- Forouhar, M. (2011). *Investigation psychological investment relationship and organizational entrepreneurship for Isfahan University scientific board members*. Educational management M.A. thesis, Isfahan University. (In Persian)
- Geraham, M.C. (2010). Promoting Ethical Behavior and Citizenship Behaviors: The Influence of Corporate Ethical Values. *Journal of Business Research*, 59, 849-857.
- Gholipour, A., & Rahimian, A. (2009). Relationship between economic, cultural and training & educational factors with family supervisor women empowerment. *Social Welfare Researching Scientific Journal*, 40, 29-62. (In Persian)
- Henseler, J., Ringle, C.M., & Sinkovics, R.R. (2009). The use of partial least squares path modeling in international marketing. *Advances in International Marketing*, 20, 277-320i
- Kabeer, N. (2000). *Reflections on the Measurement of Women's Empowerment.* In: *Discussing Women's Empowerment: Theory and Practice*. SIDA: Swedish International Development Cooperation Agency.
- Kaldy, A., & Salahshoori, P. (2012). Investigation of social supporting effect on women

- empowerment, *Iran Social Development Studies Magazine*, 4, 7-21. (In Persian)
- Malhotra, A., Schuler, S.R., & Boender, C. (2002). *Measuring Women's Empowerment as a Variable in International Development*. Background paper prepared for the World Bank workshop on poverty and gender. Washington, D.C.: International Center for Research on Women.
- Moghadam, V. (2005). The Feminization of Poverty and Woman Human Rights, SHS Papers in Women's Studies/ Gender Research. www.unesco.org/shs/gender.
- Noroozi, H., & MahdaviFar, E. (2015). *Methodology with Thesis Writing Survey for Management Students*. Book; Mehraban nashr book institute. (In Persian)
- Podsakouf, E. (2016). Relationship of Citizenship Behavior with Emotional Intelligence. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 2432-2435.
- Safavi, I., Zamiran, B., Maarefvand, M., & Arshi, M. (2014). Young women and girls economical empowering in Latin America, Africa and Caraebe sea region. *Social Aid Journal*, 3(4), 3-12. (In Persian)
- Sagie, A., & Meni, K. (2000). *Participation and Empowerment in Organizations*. London: Sage Publications.
- Shelton, S.T. (2002). *Employee, Supervisors and Empowerment in the Public Sector: The Role of Employee Trust*. Thesis of the Degree of Doctor.
- Spreitzer, G.M. (1995). Psychological Empowerment in the Workplace: Dimensions, Measurement and Validatio. *The Academy of Management Journal*, 38(5), 1442-1465.
- Tacoli, C. (2012). Urbanization, gender and urban poverty: paid work and unpaid carework in the city, *International Institute for Environment and Development (IIED), Population and Development Branch United Nations Population Fund (UNFPA)*.
- Taherizadeh, K. (2015). *Investigation Security Chain Agility Effects On Organization Profitability*. Unpublished M.A. thesis, Accounting & Mnagement faculty; Shahid Beheshti University. (In Persian)
- Taromi, A. (2008). *City Poverty Measuring in Janjan Islamabad Sector by Using GIS*. Unpublished M.A. degree thesis, Zanjan University. (In Persian)
- Thomas, K.W., & Betty A. V. (1990). Cognitive Elements of Empowerment: An Interpretive Model of Intrinsic Task Motivation. *Academy of Management Journal*, 15(4): 666-681.
- Ugbomeh, M., & George, M. (2001). Women Empowerment in Agricultural Education, for Sustainable Rural Development. *Oxford University Press and Community Development Journal*, 36(4), 289-302.
- Whetten, D.A., & Kim, S.C. (1998). *Developing Management Skills*. New York: Addison – Wesley, Wheelan.

How to cite this article:

Rostaie, S., Asghari Zamani, A., & Zadvali, F. (2020). Investigation of city poor women empowerment focused on citizenship positive viewpoint (Case study: Akhmagiyeh Sector, Tabriz Metropolitan). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 15(1), 53-66.

http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_672766.html

Investigation of City Poor Women Empowerment Focused on Citizenship Positive Viewpoint (Case Study: Akhmagiyeh Sector, Tabriz Metropolitan)

Shahrivar Rostaie*

Associate, Dep. of Geography and Urban Planning, Tabriz University, Tabriz, Iran

Akbar Asghari Zamani

Associate, Dep. of Geography and Urban Planning, Tabriz University, Tabriz, Iran

Fatemeh Zadvali

PhD Candidate in Geography and Urban Planning, Tabriz University, Tabriz, Iran

Received: 10 November 2017

Accepted: 03 November 2018

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Women were subjected against poverty and sexual discrimination more than men. The reason of this case refer to women haven't requirement facilities and capabilities for empowerment and poverty reducing. Barriers and many limitations in women social and economic base changing were affected by legal and cultural factors and they cause to face with problem for poverty removing. Also women deprived facilities and capabilities in order to poverty reducing. Concerning about joining group of women to "the highest poor persons" cause to investigating different surveys such as women empowerment. United Nations declared women empowerment in extensive level as a one of main aims in 3rd millennium. City poor women empowerment focused on citizenship positive viewpoint as an internal new motivation in women can create beds for opportunities for city poor women amplitude, capabilities and adequacy inflorescence. One of Tabriz metropolitan city spaces that contain many poor city women is Akhmagiyeh sector that it was is located in South-west part. This sector was one of of villages around Tabriz and it was recognized as new sectors after city development. Akhmagiyeh sector was located in 7 region municipality Existence of these spaces in Tabriz metropolitan show necessity of city poor women empowerment. In current research we tried to investigate city poor women empowerment focused on citizenship positive viewpoint.

Methodology

Current research followed by applied knowledge development for investigation city poor women empowerment focused on citizenship positive viewpoint, and also it is applied according to aim, and it is descriptive- analytic according to nature and method. Statistical society of current research includes Akhmagiyeh sector families in Tabriz city that mentioned sector was located in 7 region municipality. Sample size was estimated 362 persons based on Kokeran modified model and it was reduced to 342 persons. In order to research data analyzing, partial squares least were used in Warp-PLS software. Also Eston – Gaser test was used for anticipation power and capacity in mentioned model.

---

* Corresponding Author

Email: s.rostaei@gmail.com

Results and Discussion

In current research most of participants are in 35 to 40 years old range and they have B.A. academic degree. By using PLS model in Warp-PLS software in current research, structural variable indices, internal consistency (Structure validity) and also difference reliability and convergence reliability were analyzed and results showed that, independent variables effectiveness, significant, competency, effectiveness and self-determining were confirmed on empowerment independent variable. The independent variables effectiveness such as resistant, personal innovation, self-satisfaction, personal growth and participation were confirmed on citizenship positive viewpoint independent variable effect and helpful behaviors independent variable were rejected on mentioned variable. Citizenship positive viewpoint was confirmed on empowerment variable. In table, if obtained coefficients are high, they will show more effectiveness of variable function. In structural model, self-satisfaction variable with 0/410 coefficient has the most effect on citizenship positive viewpoint and also resistant variable with 0/215 coefficient has the least effect on mentioned variable. In mentioned dependent variable; empowerment has the most effect with 0/362 coefficient and citizenship positive viewpoint has the least effect with 0/172 coefficient. Based on Eston – Gaser test and because Gaser tes amounts were calculated more than zero; it show that regarded model has requirement anticipation power and capacity. Eston – Gaser test coefficient was equal with 0/138 for citizenship positive viewpoint and it was equal with 0/152 for empowerment variable.

Conclusion

Research results showed that competency, effectiveness, self-determining factors have positive and significant effect on empowerment factor. Also, resistant, Personal innovation, self-satisfaction, personal growth and participation have positive and significant effect on citizenship positive viewpoint. Helpful behavior parameter had not positive effect on citizenship positive viewpoint. It is evident citizenship positive viewpoint effect on empowerment variable according to research results. Existence of positive and strong internal & external relationship between empowerment and citizenship positive viewpoint in studied sector cause to we believe that , resistant , Personal innovation , self-satisfaction , personal growth and participation can cause to improve empowerment index factors . (Significant, effectiveness, competency, self-determining) Really , presented factors are as key for city poor women empowerment in studied sector and they are consistent with Kaldy's and Salahshoori's results (2012) and they regard social supporting effectiveness such as psychological empowerment , economical empowerment , empowerment based on representative and body power on women action and empowerment . Research results are consistent with Gholipour and Rahimian (2009) studies and they concluded that women of family supervisor have not various opportunity because of many roles and usually they have low level education and at last we can say ; training and education have positive effect in themselves family . Related recommendations of current research include:

- Holding free psychological training classes about citizenship positive viewpoint for women.
- Holding Training workshops in order to women empowerment by presenting household job planning and creating personal innovation sense and themselves participation.
- Providing suitable bed for women availability to free training and education and creating themselves effectiveness sense.

Keywords: Empowerment, city poor women, citizenship positive viewpoint, Akhmagiyeh Sector